

Музичко стваралаштво може се остварити кроз различите активности, као што су:

- музичка питања и одговори;
- компоновање мелодије на задати текст;
- састављање ритмичке вежбе или мелодије од понуђених мотива;
- импровизација игре/покрета уз одређену музику;
- илустрација доживљаја музике;
- израда музичких инструмената (функционалних или нефункционалних);
- музичко-истраживачки рад;
- осмишљавање музичких догађаја, програма и пројеката;
- осмишљавање музичких квизова;
- осмишљавање музичких дидактичких игара, игара са певањем, игара уз инструменталну пратњу или музичких драматизација;
- креативну употребу мултимедија: ИКТ, аудио снимци, сликовни материјал, мобилни телефони...;
- учествовање у школским приредбама и манифестацијама.

Уколико има могућности, могу се осмислити и реализовати тематски пројекти на нивоу одељења или разреда (племенска музика, музика на двору, у храму, пригодна музика...).

Специфичности у праћењу и вредновању наставе и учења за предмет музичка култура

Настава музичке културе подразумева учешће свих ученика, а не само оних који имају музичке предиспозиције. Како је предмет *музичка култура* синтеза вештина и знања, полазна тачка у процесу оцењивања треба да буду индивидуалне музичке способности и ниво претходног знања сваког ученика. Битни фактори за праћење музичког развоја и оцењивање сваког ученика укључују ниво његових постигнућа у односу на дефинисане исходе, као и рад, ангажованост, кооперативност, интересовање, став, умеће и креативност. Тако се могу добити различите оцене за исте задатке, јер се конкретни резултати упоређују са индивидуалним могућностима ученика. Оцене се формирају на основу постигнућа, али и односа ученика према раду, активности на часу, урађених задатака, учешћа у групним радovima, извођењима, пројектима, приредбама, манифестацијама...

Главни критеријум за процес праћења и оцењивања је начин ученичке партиципације у музичком догађају, односно да ли је у стању да прати музичко дело при слушању и како изводи и ствара музику користећи постојеће знање.

У зависности од области и теме, постигнућа ученика се могу оценити усменом провером и крајним писаним проверама до 15 минута. Оцене са писане провере могу бити формативне или сумативне. Садржаји који се вреднују су: препознавања композиција, основа музичке писмености, музичких инструмената, историје музике, као и проценом практичног рада и уметничким и стваралачким ангажовањем. Поред традиционалних начина оцењивања, треба вредновати и активности које подразумевају:

- допринос групном раду;
- израду креативних задатака на одређену тему;
- израду реферата, паноа, радова израђених са ИКТ алатима;
- рад на пројекту (решавање одређеног проблема и задовољавање конкретних потреба);
- специфичне вештине.

У процесу вредновања резултата учења наставник треба да буде фокусиран на ученичку мотивацију и ставове према извођењу и стваралаштву, способност концентрације, квалитета перцепције и начин размишљања приликом слушања, као и примену теоретског знања у музицирању.

Вредновање у области „Музичко стваралаштво” треба да се фокусира на стваралачко ангажовање ученика, а не на квалитет насталог дела, јер су чак и најскромније импровизације и креативни изрази педагошки оправдани.

Узимајући у обзир циљ предмета, неопходно је да се оцена процеса и резултата учења спроводи кроз живи контакт ученика са музиком, било кроз извођење, стваралаштво или слушање музике. Теоријско знање треба да има примену у музичком изражавању и контакту са музиком. Како процес учења на сваком часу треба да обухвати све области, посматрање ученика у живом контакту са музиком пружа увид у квалитет процеса учења и вредновање постигнутих исхода. Проверу елемената музичке писмености треба радити на одговарајућем музичком примеру. Диктате не треба практиковати ни задавати.

ИСТОРИЈА

Циљ наставе и учења историје јесте да ученик стекне основна знања о прошлости и гради компетенције неопходне за разумевање савременог света, развија вештине критичког мишљења и историјску свест као предуслов неговања личног идентитета, националног и других колективних идентитета, интеркултуралности, одговорног односа према културно-историјском наслеђу, друштву и држави у којој живи.

Стандарди образовних постигнућа за крај основног образовања

Општа предметна компетенција (ОПК)

Ученици учењем историје: стичу знања о прошлости и садашњости и развијају вештине и ставове; оспособљавају се да ефикасно и одговорно комуницирају о историјским и другим темама у различитим ситуацијама школског и ваншколског окружења; развијају основне аналитичке вештине неопходне за критичко сагледавање савременог света, његових историјских корена и актуелних цивилизацијских токова. Настава историје омогућава ученицима: овладавање основним научним принципима у истраживању и њиховој даљој примени у различитим ситуацијама, као и да, посредством специфичних историјских знања и вештина, комуникације на матерњем, али и употребом страних језика, пре свега у претраживању извора и информација на интернету, развијају лични и групне идентитете (национални, државни, европски). Настава и учење историје припрема ученике за одговорно учешће у демократском друштву брзих политичко-социјалних, технолошких и економских промена, оспособљава их да самостално, као и кроз удруживање и сарадњу, развијају способност комуникације и да на креативан и предузимљив начин доприносе да се, у складу са узрастом, одговори на савремене изазове на локалном, регионалном, европском и глобалном нивоу. Учење историје: омогућава упознавање са историјским и савременим променама и изградњу историјске свести утемељене у резултатима историјске науке; подстиче изградњу демократских вредности које подразумевају поштовање људских права, исказивање иницијативе и проактивног приступа у унапређивању интеркултуралног дијалога и сарадње, одговорног односа према разноврсној културно-историјској баштини, као и толерантности према другачијим ставовима и погледима на свет.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)

Ученици: користе основне појмове из историје цивилизације у излагању историјске нарације у образовном и свакодневном контексту; издвајају и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из прошлости и садашњости и повезују их са временским и просторним оквирима; именују раздобља прошлости, историјске периоде и уређују их према хронолошком редоследу; показују историјски простор на историјској карти; разликују узроке од последица кључних догађаја; објашњавају значај научних открића, технолошких изума и уметничких дела за развој цивилизације.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2)

Ученици класификују историјске изворе и описују њихову улогу у реконструкцији прошлости; користе различите историјске и друге изворе информација у елементарном истраживању; издвајају, у изворима информација, податке који су кључни за тему на којој раде; читају податке са карте, из графикана и табела; препознају стереотипе, пропаганду и манипулацију у изворима; откривају различите погледе, вишеструке перспективе на исти догађај, појаву или личност; идентификују историјске теме у уметничким и књижевним делима.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3)

Ученици разумеју различита значења појма историја и објашњавају повезаност историје са другим наукама и резултатима њиховог изучавања; препознају историјске корене у савременим друштвеним појавама и институцијама; познају историјски развој људских права и објашњавају кључне појаве, догађаје и процесе као и улогу личности у њиховом развоју; објашњавају значај културно-историјског наслеђа и савремене историјске културе за формирање личног и групних идентитета; издвајају репрезентативне примере културно-историјског наслеђа сопственог и других народа; учествују у активностима чији је циљ неговање сећања на значајне личности, појаве и догађаје, као и очување културне баштине у непосредном окружењу.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Основни ниво		
СПК 1	СПК 2	СПК 3
<i>Ученици:</i>	<i>Ученици:</i>	<i>Ученици:</i>
<ul style="list-style-type: none"> – ИСТ.ОО.О.1.1. Именују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације и повезују их са описима њиховог значења. – ИСТ.ОО.О.1.2. Користе основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације у излагању историјске наративе, у дискусији, дијалогу или дебати о историјским темама уз уважавање мишљења саговорника. – ИСТ.ОО.О.1.3. Разликују и именују основне временске одреднице и наводе раздобља прошлости и историјске периоде према хронолошком редоследу. – ИСТ.ОО.О.1.4. Смештају годину у одговарајућу деценију, век, миленијум, еру, а појаву, догађај и личност у одговарајући историјски период или век и рачунају временску удаљеност између догађаја. – ИСТ.ОО.О.1.5. Наводе и описују кључне појаве, догађаје, процесе и личности из националне и опште историје. – ИСТ.ОО.О.1.6. Лоцирају на историјској карти простор одигравања појава, процеса и догађаја из националне и опште историје. – ИСТ.ОО.О.1.7. Разликују узроке од последица и описују их на примерима кључних појава, догађаја и процеса из националне и/или опште историје. – ИСТ.ОО.О.1.8. Наводе кључне научно-технолошке изуме и уметничка дела и објашњавају њихов значај за развој цивилизације. 	<ul style="list-style-type: none"> – ИСТ.ОО.О.2.1. Именују историјске изворе према основној подели и наводе њихову улогу у реконструкцији прошлости. – ИСТ.ОО.О.2.2. Прикупљају информације из различитих извора и издвајају кључне податке у вези са одређеном темом. – ИСТ.ОО.О.2.3. Проналазе и читају једноставне и карактеристичне историјске информације дате у форми историјске карте (наведена легенда), табеле и/или графикана. – ИСТ.ОО.О.2.4. Препознају и описују пристрасности, стереотипе или пропаганду у садржајима извора и/или њиховом тумачењу. – ИСТ.ОО.О.2.5. Поред различите изворе о истој историјској појави, догађају и/или личности и идентификују сличности и разлике у њиховом представљању и/или интерпретацији. – ИСТ.ОО.О.2.6. Препознају историјске теме у књижевним и уметничким делима и идентификују сличности и разлике у њиховој научној и уметничкој интерпретацији. 	<ul style="list-style-type: none"> – ИСТ.ОО.О.3.1. Разликују историју као науку, наставни предмет и раздобље прошлости и објашњавају повезаност историје са другим наставним предметима. – ИСТ.ОО.О.3.2. Препознају на карактеристичним примерима историјске корене у савременим друштвеним појавама и институцијама. – ИСТ.ОО.О.3.3. Наводе и објашњавају значај кључних појава, догађаја, процеса и личности за развој људских права и друштва заснованог на њиховом поштовању. – ИСТ.ОО.О.3.4. Препознају и описују утицај различитих врста манипулација на појединце, групе и друштво у прошлости и садашњости. – ИСТ.ОО.О.3.5. Наводе и примерима илуструју културно-историјско наслеђе сопственог и других народа. – ИСТ.ОО.О.3.6. Препознају и описују утицај културно-историјске баштине на изградњу идентитета. – ИСТ.ОО.О.3.7. Објашњавају на карактеристичним примерима значај неговања сећања на кључне личности, догађаје и појаве из прошлости народа, државе и институција. – ИСТ.ОО.О.3.8. Учествују у активностима посвећеним очувању културно-историјске баштине у свом окружењу.

Средњи ниво

<p>Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)</p> <p>Ученици издвајају специфичности појмова из историје цивилизације и повезују их са појмовима из других наставних предмета; објашњавају утицај кључних појава, догађаја, процеса и личности на развој друштва, државе, привреде и културе у прошлости и садашњости; повезују и објашњавају узроке и последице појава, догађаја и процеса у различитим историјским периодима; доводе у везу и објашњавају међусобни утицај географских карактеристика, друштвених и културних појава, уметничких и научно-технолошких достигнућа у националној и општој историји у различитим временским и просторним оквирима.</p>	<p>Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2)</p> <p>Ученици: селекују и процењују историјске изворе и друге изворе информација према релевантности и сазнајној вредности за одређену тему; идентификују вишеструке перспективе на одређене историјске појаве, догађаје и процесе; уочавају сложеност појединих историјских појава и процеса; анализирају сличности и разлике у изворима који се односе на исту појаву, догађај или личност; доводе у везу стереотипе и пропаганду са историјским околностима у којима су настали; разликују митове, легенде и уметничке представе од историјских чињеница; планирају и спроводе истраживање на одређену тему; представљају резултате истраживања усмено, писано у различитим симболичким модалитетима уз коришћење дигиталних технологија.</p>	<p>Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3)</p> <p>Ученици: објашњавају значај историје, као наставног предмета и као науке, за разумевање савремених друштвених токова, за изградњу историјске свести утемељене на резултатима историјске науке и за формирање ставова, личног и колективних идентитета; разумеју утицај стереотипа, пропаганде и различитих врста манипулације на појаве и догађаје током прошлости и садашњости; аргументовано дискутују о различитим темама и у различитим окружењима, уз уважавање мишљења и ставова саговорника; повезују културно-историјску баштину са историјским и савременим контекстом и учествују у организовању и спровођењу активности усмерених на развој културе сећања, уз поштовање традиције и културног идентитета различитих заједница.</p>
---	---	---

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Средњи ниво		
СПК 1	СПК 2	СПК 3
<i>Ученици:</i>	<i>Ученици:</i>	<i>Ученици:</i>
<ul style="list-style-type: none"> – ИСТ.ОО.С.1.1. Издвајају и описују специфичности основних појмова историјске науке и појмова из историје цивилизације. – ИСТ.ОО.С.1.2. Повезују основне појмове историјске науке и појмове из историје цивилизације са појмовима из других наставних предмета. – ИСТ.ОО.С.1.3. Прецизно одређују којој деценији, веку, миленијуму и историјском периоду припада одређена личност, појава, догађај и процес. – ИСТ.ОО.С.1.4. Описују кључне карактеристике појава, догађаја, процеса и личности и објашњавају њихов утицај на развој друштва, државе, привреде и културе. 	<ul style="list-style-type: none"> – ИСТ.ОО.С.2.1. Селекују историјске изворе према основној подели и повезују их са местима где се чувају. – ИСТ.ОО.С.2.2. Издвајају и процењују прикупљене информације са становишта релевантности и сазнајне вредности за одређену тему. – ИСТ.ОО.С.2.3. Разврставају историјске информације у различитим симболичким модалитетима према релевантности за тему истраживања. – ИСТ.ОО.С.2.4. Анализирају стереотипе, пропаганду и пристрасност у изворима доводећи их у везу са историјским контекстом. 	<ul style="list-style-type: none"> – ИСТ.ОО.С.3.1. Објашњавају значај историје (наука и наставни предмет) за формирање ставова и за лични развој; разумевање савремених друштвених токова. – ИСТ.ОО.С.3.2. Дискутују или дебатују у различитим окружењима* о историјским и савременим темама уз уважавање разлика у становиштима и мишљењима других. – ИСТ.ОО.С.3.3. Илуструју, на примерима из прошлости и садашњости, последице различитих врста манипулације на појединца, групе и друштво. – ИСТ.ОО.С.3.4. Идентификују улогу митова и легенди у изградњи идентитета.

<ul style="list-style-type: none"> – ИСТ.ОО.С.1.5. Препознају и лоцирају историјски простор на географској карти и на примерима описују како су одлике географског простора утицале на одређене историјске догађаје и процесе. – ИСТ.ОО.С.1.6. Објашњавају узроке и последице кључних појава, догађаја и процеса из националне и опште историје. – ИСТ.ОО.С.1.7. Доводе у међусобну везу друштвене, културне, научно-технолошке и уметничке појаве у националној и општој историји. 	<ul style="list-style-type: none"> – ИСТ.ОО.С.2.5. Издвајају и анализирају сличности и разлике у изворима информација који се односе на исту историјску појаву, догађај или личност. – ИСТ.ОО.С.2.6. Разликују митове и легенде од историјских чињеница. – ИСТ.ОО.С.2.7. Разликују историјски наратив од уметничке представе о историјској личности, догађају, појави и процесу. – ИСТ.ОО.С.2.8. Планирају и спроводе истраживање одређеног историјског догађаја/појаве/личности. – ИСТ.ОО.С.2.9. Представљају резултате истраживања на различите начине и уз коришћење дигиталних технологија. 	<ul style="list-style-type: none"> – ИСТ.ОО.С.3.5. Препознају значај локалне културне баштине у ширим цивилизацијским оквирима и учествују у њеном очувању и афирмацији. – ИСТ.ОО.С.3.6. Повезују културно-историјску и природну баштину са историјским и савременим контекстом и активно учествују у њиховом очувању. – ИСТ.ОО.С.3.7. Учествују у организовању и спровођењу заједничких активности у вези са културном сећања и залажу се за равноправност различитих заједница, њихових традиција и културног идентитета.
--	--	--

Напредни ниво

<p>Специфична предметна компетенција 1 (СПК1)</p> <p>Ученици: имају развијен речник појмова и користе га за објашњавање специфичности појмова из историје цивилизације као и у комуникацији у школском и ваншколском окружењу; процењују значај историјских појава, догађаја, процеса и личности и повезују их са одговарајућим хронолошким и просторним оквиром; анализирају повезаност појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје и процењују значај те повезаности за развој друштва и државе у националним оквирима; формулишу аргументе и објашњавају узроке и последице промена које су кроз историју доживљавала друштва, државе, културе, привреда и народи; процењују утицај научно-технолошких и уметничких достигнућа на живот појединца и група у прошлости и садашњости.</p>
<p>Специфична предметна компетенција 2 (СПК2)</p> <p>Ученици: претражују изворе информација за одређену тему на матерњем и страном језику; критички просуђују историјске, али и савремене изворе информација, њихову садржину, веродостојност и поузданост; селекују и анализирају податке о догађају, појави, процесу, личности и постављају хипотезу; формулишу истраживачко питање и, у складу са његовом природом, бирају одговарајуће методолошке принципе историјске науке; доносе закључке и резултате представљају на различите начине – усмено, писано, табеларно, графички уз коришћење дигиталних технологија; реконструишу и приказују промене на историјско-географском простору поређењем историјских карата са савременим политичким картама; разликују научну од уметничке интерпретације историјског догађаја, појаве и/или личности.</p>
<p>Специфична предметна компетенција 3 (СПК3)</p> <p>Ученици: образлажу улогу и значај историјске науке за разумевање развоја друштва и његових савремених токова; разумеју значај цивилизацијских тековина за развој хуманистичког, демократског, инклузивног друштва заснованог на поштовању различитости и интеркултуралности; анализирају друштвене појаве и институције и идентификују промене које су током историјског развоја доживеле; изражавају критички став према различитим врстама манипулације и супротстављају им се користећи аргументе засноване на науци; покрећу и спроводе активности усмерене на неговање културно-историјске баштине и развој културе сећања.</p>

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Напредни ниво		
СПК 1	СПК 2	СПК 3
<p><i>Ученици:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – ИСТ.ОО.Н.1.1. Наводе и објашњавају специфичности основних појмова историјске науке и појмова из историје цивилизације, кључних појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје. – ИСТ.ОО.Н.1.2. Повезују личности, појаве, догађаје и процесе и смештају их у прецизне хронолошке и/или просторне оквире. – ИСТ.ОО.Н.1.3. Процењују значај појава, догађаја, процеса и личности из националне и опште историје уз навођење специфичних детаља. – ИСТ.ОО.Н.1.4. Анализирају на карактеристичним примерима повезаност појава, догађаја, процеса и личности из националне историје са појавама, процесима, догађајима и личностима из опште историје и процењују значај те везе за државу и друштво у националном оквиру. – ИСТ.ОО.Н.1.5. Повезују појаве, догађаје и процесе са динамиком промена граница на одређеном простору у различитим историјским периодима. – ИСТ.ОО.Н.1.6. Аргументовано објашњавају, на примерима, узроке и последице промена које су кроз историју доживљавала друштва, државе, привреде, културе и народи. – ИСТ.ОО.Н.1.7. Повезују знања из историје са знањима из других наставних предмета при описивању и објашњавању научно-технолошких и уметничких достигнућа. 	<p><i>Ученици:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – ИСТ.ОО.Н.2.1. Анализирају значај историјских догађаја, појава, личности на основу мерила вредности времена одигравања, а не на основу савременог контекста. – ИСТ.ОО.Н.2.2. Одређују из ког историјског периода и са ког географског простора потиче историјски извор када је текст извора непознат ученику, али су у њему наведене информације о особинама периода или географског простора. – ИСТ.ОО.Н.2.3. Реконструишу промене на историјско-географском простору поређењем савремених политичких карата са историјским картама других периода. – ИСТ.ОО.Н.2.4. Постављају хипотезу о разлозима за појаву разлика у тумачењима исте историјске појаве, догађаја или личности у различитим изворима информација. – ИСТ.ОО.Н.2.5. Издвајају и наводе разлике у научној и уметничкој интерпретацији књижевног или уметничког дела. 	<p><i>Ученици:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – ИСТ.ОО.Н.3.1. Образлажу у различитим ситуацијама (околностима, контекстима) улогу и значај историјске науке за разумевање развоја друштва и његових савремених токова. – ИСТ.ОО.Н.3.2. Образлажу значај цивилизацијских тековина за развој хуманистичког, демократског, инклузивног друштва заснованог на поштовању различитости и интеркултуралности. – ИСТ.ОО.Н.3.3. Анализирају и приказују развој савремених друштвених појава и/или институција током прошлости и садашњости и наводе промене које су учинили. – ИСТ.ОО.Н.3.4. Изражавају и представљају ставове, засноване на научним аргументима, који се супротстављају различитим видовима манипулације.* – ИСТ.ОО.Н.3.5. Објашњавају и представљају значај научних достигнућа и уметничких дела у грађењу идентитета. – ИСТ.ОО.Н.3.6. Покрећу и спроводе активности које су усмерене на неговање сећања на значајне личности, појаве и догађаје из прошлости локалне средине/ народа/државе.

Разред	пет
Недељни фонд часова	1
Годишњи фонд часова	36

ИСХОДИ	ТЕМА
По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:	и кључни појмови садржаја програма
<ul style="list-style-type: none"> – разликује историју као науку, наставни предмет и раздобље прошлости; – именује основне појмове историјске науке и повеже их са њиховим значењем; – користи основне појмове историјске науке у излагању историјске нарације; – разликује и именује основне временске одреднице и наведе раздобља прошлости и историјске периоде; – повеже датум појаву, догађај и/или личност са одговарајућим историјским периодом или веком; 	<p>ОСНОВИ ПРОУЧАВАЊА ПРОШЛОСТИ</p> <p>Прошлост, историја, хронологија, периодизација, историјски извори, историјско наслеђе.</p> <p>ПРАИСТОРИЈА</p> <p>Праисторија, камено доба, метално доба, Лепенски Вир, Винча, пећинска уметност, археологија.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – смести дату годину у одговарајућу деценију, век, миленијум, еру; – лоцира одређене временске одреднице и важне историјске догађаје на временској ленти; – разликује начине рачунања времена у прошлости и садашњости; – израчуна временску удаљеност између догађаја; – именује историјске изворе према основној подели и препозна њихову улогу у реконструкцији прошлости; – повеже врсте историјских извора са установама у којима се чувају; – пореди различите изворе о истој историјској појави, догађају или личности; – лоцира на историјској карти простор одигравања процеса, појава и догађаја у периоду праисторије и старог века; – доведе у везу природне одлике простора са настанком цивилизација старог века, користећи историјску и географску карту; – чита податке дате у облику табеле и/или графикана; – прикупи и селекује податке из различитих историјских извора у елементарном истраживању и презентује резултате; – наведе и опише кључне појаве, догађаје и процесе из праисторије и историје старог века; – разликује узрок, повод и последицу историјског догађаја; – наведе најважније одлике државних и друштвених уређења у цивилизацијама старог века; – одреди место припадника друштвених слојева у државама старог века; – наведе кључне научно-технолошке изуме и уметничка дела и објасни њихов значај за развој цивилизације; – разликује врсте писама цивилизација старог века; – наведе основна обележја религије у цивилизацијама старог века; – доведе у везу политичке и друштвене прилике са културним стваралаштвом датог периода; – разликује легенде и митове од историјских чињеница; – повеже знања из историје са знањима из других предмета; – илуструје примерима присуство наслеђа народа старог века у савременом свету; – учествује у активностима посвећеним очувању културно-историјске баштине у свом окружењу; – образложи значај учења историје за уважавање различитости и развијање интеркултуралности. 	<p style="text-align: center;">СТАРИ ИСТОК</p> <p>Историјско-географске одреднице: Стари исток, историјска карта, Средоземље, Месопотамија, Египат, Феникија, Јудеја, Нил, Еуфрат, Тигар.</p> <p>Држава и политика: Цивилизација, град-држава, Сумер и Акад, Вавилонско царство, стари Египат, Асирија, Персија, царство, фараон, Хамурабијев законик, Рамзес II, Мојсије, Нефертити.</p> <p>Друштво: Друштвено раслојавање, робовласништво.</p> <p>Култура и наука: Клинасто писмо, хијероглифи, алфабет, једнобоштво, многобоштво, јудаизам, пирамиде, храмови, Еп о Гилгамешу, научна знања, трговина, систем за наводњавање, робно-новчана привреда.</p> <hr/> <p style="text-align: center;">АНТИЧКА ГРЧКА</p> <p>Историјско-географске одреднице: Балканско полуострво, Пелопонез, Олимп, Атика, Крит, Мала Азија, Велика Грчка.</p> <p>Држава и политика: Хелени, полис, Микена, Спарта, Атина, аристократија, демократија, народна скупштина, Тројански рат, грчко-персијски ратови, Пелопонески рат, Леонида, Перикле, Александар Велики.</p> <p>Друштво: Аристократе, демос, робови, спартанско васпитање.</p> <p>Култура и наука: Минојска култура, микенска култура, грчка митологија, хомерски епови, хеленизација, олимпијске игре, позориште, филозофија, беседништво, архитектура, Партедон, вајарство, хеленизам, Александријска библиотека, Херодот, Тукидид, Аристотел, грчка колонизација, морство.</p> <hr/> <p style="text-align: center;">АНТИЧКИ РИМ</p> <p>Историјско-географске одреднице: Апенинско полуострво, Картагина, Галија, Мезија, Панонија, Далмација, Константинопол.</p> <p>Римско наслеђе на територији Србије: Сирмијум, Сингидунум, Виминацијум, Наисус.</p> <p>Држава и политика: Рим, Латини, Етрурци, римски краљеви, Римска република, Римско царство, принципат, доминат, провинције, сенат, конзули, народни трибуни, диктатор, грађански ратови, легије, Пунски ратови, Велика сеоба народа, Ханibal, Гај Јулије Цезар, Клеопатра, Октавијан Август, Трајан, Диоклецијан, Константин Велики, Теодосије Велики.</p> <p>Друштво: Патрицији, плебејци, гладијатори, варвари.</p> <p>Култура и наука: Легенда о Ромулу и Рему, римско право, романизација, римска митологија, хришћанство, Библија, латинско писмо, форум, Колосеум, календар, римски бројеви, Цицерон, Тацит, римски путеви, аквадукт, терме.</p>
--	--

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Смернице за остваривање овог програма дате су у два упутства која се допуњују и заједно чине целовиту слику о начину планирања, остваривања, праћења и вредновања наставе и учења – Општем упутству за остваривање програма наставе и учења за пети разред основне школе које се односи на све обавезне предмете и налази се на почетку документа Програм наставе и учења за пети разред основне школе и у овом дидактичко-методичком упутству које изражава специфичности предмета.

Програм предмета историја садржи: циљ предмета, стандарде образовних постигнућа за крај основног образовања, исходе за крај разреда, а за сваку од пет тематских целина и кључне појмове садржаја (појам наведен у оквиру једне теме може да се односи и на остале теме). Кључни појмови су у функцији остваривања исхода предвиђених програмом, а наставник има слободу у избору облика и метода наставе и активности ученика.

Концепт наставе засноване на исходима подразумева да ученици посредством кључних појмова садржаја предмета стекну не само знања, већ да их искористе у развоју вештина историјског мишљења и изградњи ставова и вредности. Наставник има могућност да изабере и неке додатне садржаје, уколико сматра да су примерени средини у којој ученици живе, или да одговарају њиховим интересовањима (програм се, на пример, може допунити и садржајима из прошлости завичаја у праисторији или антици, чиме се код ученика постиже јаснија представа о историјској и културној баштини у њиховом крају – археолошка налазишта, музејске збирке).

Ученици у други циклус основног образовања и васпитања улазе са елементарним знањима о прошлости, временским

одредницама и историјским изворима, стеченим у претходним разредима, и на томе треба пажљиво градити нова знања, вештине, ставове и вредности. Битно је искористити велике могућности које историја као наративни предмет пружа у подстицању ученичке радозналости која је у основи сваког сазнања. Наставни садржаји треба да буду представљени као прича богата информацијама и детаљима, не зато да би оптеретили памћење ученика, већ да би им историјски догађаји, појаве и процеси били предочени јасно, детаљно, живо и динамично. Посебно место у настави историје имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација. Добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести.

Учење историје би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе „како је уистину било”, већ и зашто се нешто десило и какве су последице из тога простекле. Да би схватио догађаје из прошлости, ученик треба да их „оживи” у свом уму, у чему велику помоћ може пружити употреба различитих историјских текстова, карата и других извора историјских података (документарни и играни видео и дигитални материјали, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе. Коришћење историјских карата изузетно је важно јер омогућава ученицима да на очигледан и сликовит начин доживе простор на коме се неки од догађаја одвијао, помажући им да кроз време прате промене на одређеном простору. Настава историје, због природе историјских извора, као и богатог културно-историјског материјалног и нематеријалног наслеђа, јесте погодно тло за увођење пројектне и амбијенталне наставе. Настава ван учионице, уколико се изводи у безбедном окружењу и уз примену одговарајућих стратегија учења,

може представљати подстицајан приступ у развијању различитих вештина и компетенција ученика.

Треба искористити и утицај наставе историје на развијање језичке и говорне културе (вештине беседништва), јер историјски садржаји богате и оплемењују језички фонд ученика. Неопходно је имати у виду и интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности географских, економских и културних услова живота човека. Пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и вештина. Одређене теме, по могућности, треба реализовати са одговарајућим садржајима из сродних предмета, а посебну пажњу треба посветити оспособљавању ученика за ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија (употреба интернета, прављење презентација, коришћење дигиталних аудио-визуелних материјала и израда реферата).

ГЕОГРАФИЈА

Циљ наставе и учења географије је да ученици кроз овладавање основним географским појавама и процесима развијају логичко мишљење, свест о припадности Републици Србији, позитиван став према различитостима и оспособе за активно учешће у унапређивању и заштити животне средине, уз разумевање принципа одрживог развоја.

Стандарди образовних постигнућа за крај основног образовања

Општа предметна компетенција (ОПК)

Учење географије има за циљ да оспособи ученике да препознају, именују, дефинишу, лоцирају, описују и објашњавају основне астрономске феномене, као и физичко-географске и друштвено-географске објекте, појаве и процесе у својој локалној средини и на Земљи, чиме овај наставни предмет доприноси развоју логичког мишљења и научног погледа на свет. Ученици се на настави географије обучавају да прикупљају податке о елементима географске средине применом различитих метода, користе научну литературу и изворе, као и једноставне технике за обраду и приказивање резултата у виду табела, графикана и карата, анализирају их и аргументовано дискутују о њима. Уз помоћ дигиталних и других алата, ученици стичу географске вештине које ће примењивати у реалним животним околностима и даљем школовању. На примерима економских, политичких, културних и еколошких појава и процеса у свету, географија доприноси да се ученици вредносно оријентишу и имају позитиван став према различитостима. Захваљујући настави географије моћи ће да уоче проблеме, предлажу решења и активно учествују у унапређивању и заштити животне средине и културног наслеђа. Стечена искуства ученици ће интегрисати и користити за решавање сложенијих географских задатака на основу чега ће моћи да сагледају сопствена професионална интересовања. Кроз различите облике вршњачке сарадње у настави географије ученици развијају знатижељу, креативност и предузимљивост. На крају основног образовања ученици ће имати системски повезана географска знања, вештине и ставове потребне за даље школовање.

Основни ниво

Специфична предметна компетенција 1 (СПК 1)

На основном нивоу ученици описују облик и кретања планете Земље и овладавају појмовном структуром о географском омотачу (рељеф, тектонски покрети и ерозије, време и клима, океани и воде на копну, земљиште и биом). У домену картографске писмености категоризују географске карте по различитим критеријумима. У области друштвене географије исправно користе појмове везане за природно и механичко кретање становништва, насеља, привреду и државу. Географске објекте, појаве и процесе упоређују и одређују њихову припадност географским регијама у Србији и свету.

Специфична предметна компетенција 2 (СПК 2)

На основном нивоу ученици изводе закључке који су очигледни и засновани на експлицитно датим информацијама. Тумаче елементе географске карте и оријентишу се у простору. Очитавају вредности са аналогних и дигиталних мерних инструмената и податке са графичких приказа. У циљу географског закључивања, ученици илуструју географске објекте, појаве и процесе цртежом, скицом или једноставнијим географским моделом.

Специфична предметна компетенција 3 (СПК 3)

На основном нивоу ученици развијају научну писменост и апстрактно мишљење кроз усвајање појмовне структуре географије и сродних наука (астрономија, геологија, педологија, екологија, социологија, економија), што подразумева извођење дословних интерпретација односа и веза између објеката, појава и процеса у познатом просторном контексту. Одговорно се опходе према очувању животне средине и дају лични допринос у еколошким активностима групе и тима. Поседују географска знања која им омогућавају извођење закључака и доношење одлука релевантних за приватни или живот заједнице.

Исходи образовног циклуса (ИОЦ) за крај основног образовања:

Основни ниво		
СПК 1	СПК 2	СПК 3
<p><i>Ученици:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – GEO.OO.O.1.1. Објашњавају својим речима предмет проучавања географије. – GEO.OO.O.1.2. Упоредјују небеска тела на основу положаја, физичких и хемијских особина. – GEO.OO.O.1.3. Категоризују географске карте према размери, садржини, намени и просторном обухвату. – GEO.OO.O.1.4. Класификују Земљине сфере и њихове елементе на основу главних физичко-географских одлика. – GEO.OO.O.1.5. Дефинишу појам природних непогода. – GEO.OO.O.1.6. Изводе закључке о демографском (природно и механичко кретање, структуре становништва), насеобинском (сеоска и градска насеља и урбанизација) и привредном развоју (привредне и ванпривредне делатности). 	<p><i>Ученици:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – GEO.OO.O.2.1. Илуструју цртежом, скицом или моделом положај небеских тела у Сунчевом систему. – GEO.OO.O.2.2. Очитавају вредности температуре ваздуха, ваздушног притиска и количине падавина помоћу аналогних и дигиталних мерних инструмената. – GEO.OO.O.2.3. Очитавају податке са графикана, табела и тематских карата. – GEO.OO.O.2.4. Одређују стране света помоћу компаса и природних и антропогенних објеката у простору и на географској карти. – GEO.OO.O.2.5. Препознају и читају математичке, географске и допунске елементе карте. – GEO.OO.O.2.6. Уз помоћ апликација инсталираних на паметним телефонима и другим ИКТ уређајима одређују свој апсолутни и релативни положај. 	<p><i>Ученици:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – GEO.OO.O.3.1. На личном примеру показују еколошки одговорно понашање (правилно одлагање отпада, рециклажа, учешће у активностима уређења околине). – GEO.OO.O.3.2. Конструктивно учествују у раду групе за потребе проучавања географских карактеристика локалне заједнице. – GEO.OO.O.3.3. Презентују породичне артефакте у циљу објашњавања географско-историјског контекста у коме су они настали (поребло породице и њихове миграције). – GEO.OO.O.3.4. Анализирају занимања у којима географска знања имају важну улогу у циљу професионалне оријентације. – GEO.OO.O.3.5. Адекватно поступају у ситуацијама када су изложени дејству природних непогода.